

SXEDIO.GC5

31.8.1953: Η ΕΘΝΑΡΧΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΓΙΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΟΝ ΟΗΕ

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, παράλληλα με την αποστολή αίτησης του στο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Νταγκ Χάμμασκελντ για εγγραφή του Κυπριακού στον ΟΗΕ και προς την Ελλάδα να υποστηρίξει την προσπάθεια του, συγκάλεσε στις **31 Αυγούστου 1953** το Γραφείο Εθναρχίας προς μελέτη τρόπων περαιτέρω δράσης.

Το Συμβούλιο αποφάσισε όπως αναχωρήσει αμέσως για τις Ηνωμένες Πολιτείες τριμελής αντιπροσωπεία.

Της αντιπροσωπείας θα ηγείτο προσωπικά ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Τα άλλα δύο μέλη της θα ήσαν οι Σάββας Λοϊζίδης και Ζήνων Ρωσσίδης, δύο στελέχη της Εθναρχίας τα οποία στο παρελθόν είχαν αναλάβει πολλές άλλες αποστολές ως "υπουργοί" Εξωτερικών της Εθναρχίας.

Ομως λόγω του ότι ο χρόνος δεν ήταν και τόσο κατάλληλος, ο Αρχιεπίσκοπος προτίμησε όπως μεταβεί πρώτα ο Σάββας Λοϊζίδης και η υπόλοιπη αποστολή μεταβεί αργότερα.

Ετσι με τηλεγραφική εντολή του στον Σάββα Λοϊζίδη, που βρισκόταν στην Αθήνα, επικεφαλής του κλιμακίου της Εθναρχίας, τον κάλεσε να ετοιμάσει για άλλη μια φορά τις βαλίτσες του.

Ο Λοϊζίδης έφθασε στη Νέα Υόρκη στις **12 Σεπτεμβρίου 1953**- τρεις μόνο ημέρες πριν από την έναρξη των εργασιών της όγδοης Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και σε δηλώσεις του ανέφερε ότι θα ασχολείτο με προπαρασκευαστική εργασία μέχρι την άφιξη και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στις αρχές Οκτωβρίου.

Πρόσθεσε ότι η Εθναρχία ήλπιζε ότι η Ελληνική Κυβέρνηση "έχει λάβει υπό σοβαράν σημείωσιν την επιστολήν του Εθνάρχου της νήσου".

Ο Λοϊζίδης στρώθηκε στη δουλειά. Επισκέφθηκε διάφορους επισήμους στον ΟΗΕ μεταξύ των οποίων και τον Πρόεδρο της Επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αυτοδιάθεση των λαών, τον πρόεδρο του οικονομικού και κοινωνικού συμβουλίου και τον Πρόεδρο της Επιτροπής για τα μη αυτοκυβερνώμενα εδάφη.

Επίσης επισκέφθηκε και συγχάρηκε την Ινδή Νιζάγια Παντίτ, για την εκλογή της ως Προέδρου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και ανακοίνωσε ότι θα είχε αργότερα και ιδιαίτερη συνάντηση μαζί της προσθέτοντας:

"Εφ' όσον η κ. Παντίτ εφυλακίσθη υπό των βρετανών, διότι ηγωνίζετο υπέρ της ανεξαρτησίας των Ινδιών και εγώ εξωρίσθην δύο φορές από την Κύπρον διά παρόμοιον λόγον, έχομεν κάτι κοινόν".

Είπεν ακόμη ότι θα επιδίωκε να επιτύχει ζωηρότερο ενδιαφέρον για την Κύπρο και πρόσθεσε:

"Η αρχή της αυτοδιαθέσεως των λαών, είναι αμερικανική αρχή, θεωρούμεν τας Ηνωμένας Πολιτείας ως πρωταγωνιστήν της ελευθερίας και της δημοκρατίας και αναμένομεν από αυτάς να λάβουν σαφή θέσιν επί θέματος αφορώντος την εφαρμογήν της αρχής της αυτοδιαθέσεως των λαών.

Στις 17 Σεπτεμβρίου ο Λοϊζίδης υπέβαλε δυο νέα έγγραφα στις αρμόδιες επιτροπές του ΟΗΕ ενώ με δηλώσεις του στους δημοσιογράφους συνέχιζε τον εκβιασμό της ελληνικής κυβέρνησης: Είπε ότι αν η ελληνική Κυβέρνηση δεν αναλάμβανε να παρουσιάσει το κυπριακό, τότε θα αναζητούσε τη βοήθεια μαις άλλης αντιπροσωπείας.

Βάζοντας όμως νερό στο κρασί του και βλέποντας τις δυσκολίες που υπήρχαν για την προώθηση μιας τέτοιας ιδέας ο Σάββας Λοϊζίδης πρόσθεσε κατά την ανταποκριτή της εφημερίδας "Το Βήμα" των Αθηνών (18.9.1953):

"Εάν η Ελληνική Κυβέρνησις υποσχεθή εις την Κυπριακήν αντιπροσωπείαν ότι θα φέρη το ζήτημα της Κύπρου ενώπιον της προσεχούς Γενικής Συνελεύσεως τότε θα αναμενῆ".

Ο Λοϊζίδης υπέβαλε το ένα έγγραφο του στην Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, στο οποίο ανέφερε:

"Κύριε Πρόεδρε,

Αναφορικός προς την Εκθεσιν του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, την υποβληθείσαν εις την Τρίτην Επιτροπήν της Γενικής Συνελεύσεως και ιδιαιτέρως ως προς το Κεφάλαιον της εκθέσεως της αφορώσης τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως των Λαών, η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Κύπρου (πολιτικός και θρησκευτικός ηγέτης) επιθυμεί, ως αρχηγός της Κυπριακής αντιπροσωπείας, εις τα Ηνωμένα Έθνη να πληροφορήση την Γ' Επιτροπή:

Δεδομένου ότι το Ηνωμένον Βασίλειον παρέλειψε να δαβιβάση εις τα Ηνωμένα Έθνη πληροφορίας αφορώσας τον βαθμόν, εις τον οποίον το δικαίωμα της αυτοδαθέσεως του Κυπριακού λαού ασκείται, ως συνιστά το ψήφισμα **637 Β (VII)** της Γενικής Συνελεύσεως, δέον να ληφθούν υπ' όψιν:

α). Οτι ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ως αντιπρόσωπος του Ελληνικού Λαού της Κύπρου, δι' επιστολής του, ημερομηνίας **24 Απριλίου 1953**, εκάλεσε τον Κυβερνήτην της Κύπρου να προαγάγη την πραγματοποίησιν του δικαιώματος του Κυπριακού λαού, δι' αυτοδιάθεσιν, σύμφωνα με το ψήφισμα της Γενικής Συνελεύσεως της **26.12.1952**.

β). Οτι ο Κυβερνήτης της Κύπρου, δι' επιστολής του ημ. **11 Μαΐου 1953** απήντησεν ότι η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος, δεν μελετά οιανδήποτε μεταβολήν εις την κυριαρχίαν της Κύπρου και θεωρεί το ζήτημα κλειστόν, και

γ). Οτι η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου υπέβαλε την **10ην Αυγούστου 1953** εις την Γενικήν Συνέλευσιν, τον Γενικόν Γραμματέα, το Οικονομικόν και Κοινωνικόν Συμβούλιον και το Συμβούλιον Κηδεμονιών, παράπονον κατά του Ην. Βασιλείου ότι τούτο δεν σέβεται το δικαίωμα της Αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού Λαού και δεν συμμορφούται προς τας

συστάσεις του ανωτέρου ψηφίσματος της Γενικής Συνελεύσεως, δι' ο και εζητήσαντο όπως τα κύρια όργανα των Ηνωμένων Εθνών θέσουν το θέμα "Πραγματοποιήσεις του δικαιώματος αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού Λαού" ενώπιον της 8ης Συνόδου της Γενικής Συνελεύσεως.

Είναι όθεν ορθόν και δίκαιον κ. Πρόεδρε, όπως ανακοινώσητε τας πληροφορίες ταύτας εις την επιτροπήν, εν συσχετισμώ με το κεφάλαιον της Εκθέσεως του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, της αφορώσης τα Ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως".

Το άλλο απευθυνόταν στην Τέταρτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης:

"Κύριε Πρόεδρε,

Το Ηνωμένον Βασίλειον εις τας πληροφορίας τας οποίας παρέσχε διά την Παιδείαν εν Κύπρω κάμνει μνείαν μόνον στατιστικών αφορωσών τα σχολεία και τους μαθητάς και παρασιωπά τον τρόπον της διαχειρίσεως της Παιδείας και ποίον είναι το αναλυτικόν πρόγραμμα της. Η στοιχειώδης Παιδεία καταπιέζεται πλήρως, οι γονεείς δεν έχουν το δικαίωμα να εκλέξουν το είδος της εκπαίδευσεως των τέκνων των. Η Ελληνική Ισορία και ο Ελληνικός Πολιτισμός δεν επιτρέπεται να μεταδίδωνται εις τους Ελληνας μαθητάς της νήσου. Το Ελληνικόν διδασκαλείον κατηργήθη και τα σχολεία Μέσης Παιδείας δεν λαμβάνουν οιαδήποτε οικονομική ενίσχυσιν εκτός εάν ήθελον παραδοθή εις την Κυπριακήν Κυβέρνησιν σύμφωνα με τας προνοίας νόμου, θεσπισθέντος υπό του Κυβερνήτου Κύπρου την 25ην Αυγούστου 1952. Την 4ην Ιουλίου, η Κυβέρνησις εθέσπισεν έτερον νόμον, συμφώνως προς τον οποίον διώρισε κυβερνητικούς υπαλλήλους ως σχολικήν εφορείαν, η οποία θα διοική σχολήν Μέσης Παιδείας της πόλεως Πάφου, απήλλαξε δε των καθηκόντων του τον Διευθυντήν της ιδίας σχολής, λόγω διαδηλώσεων των Ελλήνων μαθητών υπέρ της ενώσεως της Κύπρου μετά της Ελλάδος".

Ενώ όμως ο Σάββας Λοϊζίδης κινητοποιούσε, στο μέτρο των δυνάμεων του, τους υποστηρικτές της Κύπρου και έστελλε υπομνήματα και ανήγγελλε ότι η Εθναρχία θα δεχόταν να μην επιμένει για την τρέχουσα Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αν η Ελλάδα έδινε υπόσχεση να φέρει το Κυπριακό την επομένη χρονιά, ο αντιπρόσωπος της Ελλάδας στον ΟΗΕ Αλέξης Κύρου προέβαινε στις γνωστές του δηλώσεις ότι η χώρα του θα επιδίωκε διμερείς συνομιλίες με την Αγγλία προς προώθηση του κυπριακού- μια δήλωση που αργότερα θεωρήθηκε ικανοποιητική για το Μακάριο και την Εθναρχία να σταματήσει τις επιδιώξεις για εξεύρεση τρίτης χώρας για να αναλάβει την προώθηση του κυπριακού και να σταματήσει κάθε άλλη ενέργεια ενόψει εξελίξεων.

Μέχρι να πάρει θέση η Εθναρχία όμως στην Κύπρο, ο Σάββας Λοϊζίδης υπέβαλλε άλλα δυο έγγραφα του στον ΟΗΕ. Το ένα το υπέβαλε στις **22 Σεπτεμβρίου 1953**, (επομένη της ομιλίας του Αλέξη Κύρου) και απευθυνόταν προς τον πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ Νιζάγια Παντίτ και το δεύτερο ύστερα από δύο μέρες στο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ.

Ανέφερε ο Λοϊζίδης στο έγγραφο του προς την Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ:

"Κύριε Πρόεδρε,

Παρακαλώ επιτρέψατέ μου να σας εκφράσω τα πλέον ειλικρινή συγχαρητήρια του Ελληνικού Κυπριακού λαού επί την εκλογήν σας ως Προέδρου της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών.

Εύχομαι, όπως το έργο σας, ως Προέδρου της Γεν. Συνελεύσεως συμβάλητε εις τον διεθνή σεβασμόν του δικαιώματος των λαών δι' αυτοδιάθεσιν. Υμείς, κύριε Πρόεδρε, έχετε μετάσχη ενεργώς εις αγώνας δι' αυτοδιάθεσιν της χώρας σας, τρις δε εφυλακίσθητε επί συμμετοχή εις το κίνημα, όπερ ωδήγησεν εις την απελευθέρωσιν των Ινδιών.

Σχετικώς με το δικαίωμα των λαών, δι' αυτοδιάθεσιν, κύριε Πρόεδρε, το οποίον έχει αναγνωρισθή υπό του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών και διά του ψηφίσματος της Γεν.

Συνελεύσεως, **637 (V11)** της **16** Δεκεμβρίου **1952**, ο Μ. Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ως αντιπρόσωπος του Ελληνικού Κυπριακού λαού, υπέβαλεν εις τον προκάτοχον σας παράπονον κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι τούτο δεν σέβεται το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού και δεν συμμορφούται προς τας συστάσεις του ανωτέρω ψηφίσματος της Γενικής Συνελεύσεως, δι' ο και εζητήσαντο όπως τα κύρια όργανα των Ηνωμένων Εθνών θέσουν το θέμα "Πραγματοποιήσις του δικαιώματος Αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού" ενώπιον της **8ης** Συνόδου της Γενικής Συνελεύσεως.

Ατυχώς τούτο δεν εγένετο εισέτι, δε αίτησις της Κύπρου πρέπει να υιοθετηθή υπό Κράτους- μέλους των Ηνωμένων Εθνών, υπό της μητρός Ελλάδος ως ελπίζομεν.

Οθεν εξαιτούμεθα, κύριε Πρόεδρε, όπως κοινοποιήσετε δεόντως την αίτησιν της Αυτού Μακαριότητος και προβήτε εις ενεργάς εντός των όρων της αρμοδιότητος σας διά την προώθησιν του θέματος της Κύπρου".

Στο άλλο έργο του προς το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Χάμμασκελντ ο Λοϊζίδης ανέφερε:

"Κύριε Γενικέ Γραμματεύ,

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ως αντιπρόσωπος του Ελληνικού Κυπριακού λαού, υπέβαλε την **10ην** Αυγούστου **1953** παράπονον κατά του Ηνωμένου Βασιλείου ότι τούτο δεν σέβεται το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού και δεν συμμορφούται προς τας συστάσεις του ψηφίσματος **637 (VII)** της Γεν. Συνελεύσεως δι'ο και εζητήσαντο παρ' υμών, όπως θέσητε τούτο ενώπιον της Γεν. Συνελεύσεως. Βάσει του Κανονισμού **13 (2)** των Κανονισμών διαδικασίας της Γεν. Συνελεύσεως, η ημερησία διάταξις κανονικής συνόδου να περιλαμβάνη επίσης "όλα τα θέματα, τα οποία ο Γενικός Γραμματεύς θεωρεί αναγκαίον να θέση ενώπιον της Γεν. Συνελεύσεως".

Λυπούμεθα βαθώς, διότι το θέμα της Κύπρου δεν

έχει τεθή ενώπιον της Γεν. Συνελεύσεως υπό κυρίων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών. Τώρα το θέμα της Κύπρου πρέπει να εγγραφεί εις την ημερησίαν διάταξιν διά της υιοθετήσεως του υπό Κράτους-μέλους των Ηνωμένων Εθνών, υπό της μητρός Ελλάδος, ως ελπίζομεν.

Οθεν εξαιτούμεθα, ο κ. Γεν. Γραμματεύ, όπως πληροφορήσετε την Γεν. Συνέλευσιν περί της αιτήσεως της Κύπρου, διά της συμπεριλήψεως μνείας αυτής εις την "επισκόπησιν κοινοποιήσεων, ληφθεισών σχετικώς με ζητήματα της Γεν. Συνελεύσεως και της παροχής περιλήψεως της αιτήσεως".